

آیا فرشتگان وجود دارند و ارتباط انسان با فرشتگان ارتباطی است؟

ارتباط انسان با فرشتگان؛ چگونه این موجودات نامرئی، حیات ما را شکل می دهند؟

فرشتگان چطور موجوداتی هستند و چرا از چشم ما پنهانند؟

ارتباط انسان با فرشتگان چگونه است و فرشتگان چه نقشی در زندگی انسان دارند؟

هر موجود و هر ذره ای که در عالم هست، دو وجه دارد؛ یک وجه ظاهری و دنیوی که همه ما می بینیم و یک وجه باطنی و ملکوتی، که از چشم ما پنهان است و فقط برای اولیای خدا و اهل معرفت که از حجاب های مادی عبور کرده اند، قابل رؤیت است. در وجه ظاهری و دنیوی، موجودات به معنی واقعی حیات ندارند، بلکه حیات مربوط به وجه باطنی و ملکوتی آن هاست. یک تکه چوب که ما آن را مرده می پنداریم در حقیقت مرده نیست؛ بلکه کاملاً زنده و دارای ادراک، حیات و شعور است؛ اما این شعور از آن جهت که مقوله ای معنوی و ملکوتی است، برای ما قابل درک نیست. عمیق ترین علوم بشری هم که به عمق ساختار اتم ها راه پیدا کرده اند، بازهم نمی توانند وجه ملکوتی این چوب را ببینند؛ زیرا اساساً ملکوت و باطن از دسترس علوم حسی و تجربی خارج است و چشم حقیقت بین می خواهد.

رابطه ملکوت با دنیا، مثل رابطه دنیا با رحم مادر است؛ همانطور که رحم مادر در دنیا قرار گرفته و دنیا از هر جهت آن را احاطه کرده، عالم دنیا هم در دل عالم ملکوت قرار گرفته و ملکوت از همه جهت بر دنیا محاط شده است. تمام نیازهای رحم از قبیل تغذیه، انرژی و ... از طریق دنیا تأمین می شود و بدون دنیا، جنین درون رحم به هیچ عنوان امکان ادامه حیات ندارد؛ بلکه فراتر از این، بدون دنیا، نطفه اصلاً شکل نمی گیرد. در مورد دنیا و ملکوت هم وضعیت به همین ترتیب است؛ اگر ارتباط دنیا با ملکوت حتی برای لحظه ای قطع شود، کل دنیا و موجودات درون آن از جمله انسان، نابود می گردند.

تا اینجا بحث را در درس قبلی مطرح کرده بودیم و صرفاً جهت یادآوری قسمت هایی از آن را دوباره بیان کردیم. از اینجا به بعد می خواهیم درباره نحوه ارتباط عالم ملکوت با دنیا صحبت کنیم؛ می خواهیم ببینیم عالم ملکوت چگونه نیازهای انسان در دنیا را تأمین می کند، چه موجوداتی در این زمینه نقش دارند و چگونه این کار را انجام می دهند. به عبارت دقیق تر، می خواهیم درباره ارتباط انسان با فرشتگان و نقش فرشتگان در زندگی انسان صحبت کنیم؛ زیرا موجوداتی که به اذن خدا نیازهای انسان در دنیا و آخرت را تأمین و از همه جهت او را حمایت می کنند، فرشتگان هستند.

سفری از عالم امر به عالم خلق و ارتباط این دو

ما دو عالم داریم؛ عالم امر و عالم خلق. عالم خلق یا دنیا، همین عالمی است که در حال حاضر در آن زندگی می کنیم و با حواس پنج گانه خود با اجزای آن ارتباط می گیریم. اما عالم امر یا ملکوت، عالمی متفاوت از این عالم است که غیرمادی و باطنی است و به وسیله حواس پنج گانه نمی توان با آن ارتباط برقرار کرد. این عالم در مرتبه ای بالاتر از عالم دنیا (ناسوت) و پایین تر از عالم [جبروت](#) و [لاهورت](#) قرار دارد. هر اتفاقی که در دنیا می افتد، تمام حرکت ها، حیات ها، مرگ ها، توزیع روزی بین مخلوقات و خلاصه هر آنچه که در دنیا می بینیم، از سمت عالم ملکوت مدیریت و ربوبیت می شود و چنانکه گفتیم اگر این عالم نباشد، عالم دنیا نمی تواند به حیات خود ادامه دهد.

اگر بخواهیم رابطه انسان و به طور کلی عالم خلق یا دنیا را با عالم امر و ملکوت در قالب مثال توضیح دهیم، باید بگوئیم این رابطه شبیه رابطه صور خیالی ما با خود ماست؛ زمانی که ما چیزی مثل درخت، اتومبیل، چهره مادرمان یا هر چیز دیگری را در خیالمان تصور می کنیم، آن چیز تا زمانی شکل و قالب دارد که ما عنایت و توجه خود را از آن برنداشته باشیم. به محضی که ما عنایت و توجه خود را از آن برداریم و روی شیء دیگری متمرکز شویم، این تصویر خیالی بلافاصله ناپدید می شود و شکل و قالب آن از بین می

رود. البته این به معنای نابودی کامل نیست؛ بلکه به این معناست که آن شیء به نفس ما که سرمنشأ و تولید کننده اصلی آن بوده، برمی گردد و هر زمان بخواهیم می توانیم مجدداً آن را توسط قوه خیالمان بازسازی کنیم.

رابطه انسان و دنیا با عالم امر و ملکوت نیز به همین ترتیب است؛ اگر خداوند به عنوان خالق هستی و فرشتگان به عنوان قوای خداوند و بازوهای اجرایی او در عالم، یک لحظه عنایت و توجه خود را از انسان و دنیا بردارند، هم قالب جسمانی و دنیایی انسان و هم قالب دنیایی تمام موجودات از بین می رود و به ملکوت برمی گردد؛ دقیقاً مثل اتفاقی که برای صور خیالی می افتد و توضیحش را دادیم.

ماهیت و مراتب فرشتگان

از جمله ساکنان عالم امر و عالم خلق، فرشتگان یا ملائکه هستند. ملائکه جمع «مَلَك» است؛ یعنی کسی که قدرت دارد و به دلیل برخورداری از مالکیت، می تواند در بسیاری از امور دخل و تصرف کند. فرشتگان موجوداتی نامرئی، فراطبیعی و صاحب عقل و شعور هستند که مأمور اجرای اوامر خداوند در دنیا و آخرت هستند و خداوند آن ها را موکل بر کل عالم و کارگزار خود در رتق و فتق امور عالم کرده است.

در قرآن کریم، سخن صریحی درباره ماهیت و چیستی این موجودات به میان نیامده است. آنچه مسلم است این است که فرشتگان ماهیتی مغایر با انسان و دیگر مخلوقات ذی شعور از قبیل اجنه و حیوانات دارند؛ اما درباره اینکه ماهیت آن ها چیست، اختلاف نظر وجود دارد. گروهی از دانشمندان مسلمان، فرشتگان را موجوداتی غیرمادی و مجرد و گروهی دیگر، آنان را دارای جسم لطیف می دانند. جسم لطیف یعنی جسمی که متمایز از اجسام مادی است، قابل ادراک حسی نیست و وزن و حجم و ابعاد سه گانه ندارد. به هر صورت، هر دو گروه معتقدند که فرشتگان از هر جنسی که باشند، بدیهی است که به کمند حواس پنج گانه در نمی آیند و قابل ادراک حسی نیستند.

فرشتگان مراتب مختلف و وظایف متفاوتی دارند و برخی از آن‌ها به لحاظ مرتبه وجودی و شأن و مقام، از برخی دیگر بالاترند. به طور مثال، جبرئیل، میکائیل، اسرافیل و عزرائیل، از جمله فرشتگان مقرب هستند که نسبت به سایرین، جایگاه بالاتری دارند. از جمله وظایف فرشتگان، ابلاغ وحی به پیامبران، ثبت اعمال نیک و بد انسان‌ها، محافظت از افراد در برابر خطرات و کمک به آن‌ها در هنگام سختی‌ها و مشکلات زندگی است. فرشتگان در تقسیم رزق مادی و معنوی، قبض روح، هدایت قلب‌ها به سمت نور و نزول عذاب الهی برای اقوام سرکش و گناهکار نیز دخالت مستقیم دارند.

از حرکت اتم تا گردش سیارات؛ همه چیز با نیروی فرشتگان ممکن است

ارتباط انسان با فرشتگان، از نوع رابطه وجودی است. رابطه وجودی رابطه‌ای عمیق و ذاتی است که فراتر از همبستگی و نزدیکی ظاهری است؛ به این معنا که یکی از موجودات به نحوی به موجود دیگر وابسته است و این وابستگی بر ماهیت و چیستی هر دو اثر می‌گذارد. به طور کلی، انسان با تمام اجزای عالم رابطه وجودی دارد و با هیچ کدام بیگانه نیست؛ زیرا اساساً انسان محور خلقت است و همه چیز برای انسان و در جهت رفع نیازهای مادی و معنوی او آفریده شده است. فرشتگان هم از این قاعده مستثنی نیستند و خلقت آن‌ها با توجه به نیازهای انسان در مسیر کمال صورت گرفته است.

در نظر اهل حکمت، فرشتگان قوای نظام هستی هستند؛ یعنی نیروها و قدرت‌هایی که خداوند به وسیله آن‌ها در نظام هستی تغییرات ایجاد می‌کند. ارتباط انسان با فرشتگان ارتباطی بسیار نزدیک و پیچیده است؛ به طوری که اگر فرشتگان نباشند، امکان حیات برای انسان وجود نخواهد داشت. از لحظه‌ای که نطفه ما انسان‌ها در رحم مادرمان در [قرار مکین](#) قرار می‌گیرد، تا لحظه‌ای که به دنیا قدم می‌گذاریم، زندگی می‌کنیم، می‌میریم و وارد عالم برزخ و قیامت می‌شویم، فرشتگان کنار ما حضور دارند و تمام کارهای ما از کوچک تا بزرگ، با نیرو و کمک فرشتگان انجام می‌شود؛ این فرشتگان هستند که نیاز ما به

نور، آب، اکسیژن، غذا و ... را تأمین و از ما مراقبت می‌کنند. ما به طرز عجیبی در دریایی از ملائکه غرق هستیم! میلیاردها فرشته در هر لحظه در اطراف ما حضور دارند که مانند کارمندانی وظیفه شناس، وظایف خود را به دقت و بدون کوچکترین خطایی انجام می‌دهند؛ اگر می‌توانستیم حجم حضور این موجودات لطیف و دوست داشتنی را درک کنیم یا ایشان را ببینیم، یقیناً شگفت زده می‌شدیم!

حرکت ابرها، ایجاد رعد، بارش برف و باران، مهندسی دانه‌های برف با آن اشکال هندسی زیبا، رویش دانه از دل زمین، توزیع برف و باران در نقاط مختلف جغرافیایی، حرکت سیارات، گردش زمین به دور خود و خورشید، واکنش‌های شیمیایی درون خاک، زندگی موجودات در دریاها و اقیانوس‌ها و به طور کلی هر حرکت و جنبشی که در عالم صورت می‌گیرد، همه و همه با قوه و نیروی فرشتگان است و هر فیضی که انسان از عالم طبیعت و ماوراء طبیعت دریافت می‌کند، نتیجه ارتباط انسان با فرشتگان و کمک‌رسانی آن‌ها به اوست. هیچ‌اتم، الکترون و پروتونی در جهان حرکت نمی‌کند و جابه‌جا نمی‌شود؛ مگر آنکه فرشتگان در کنار او هستند و با قوه خود، او را به سمت و سویی که باید برود، هدایت می‌کنند.

فرشتگان در حقیقت مظهر اسماء الهی هستند و هر اسمی از خداوند که می‌خواهد در جهان کاری انجام دهد، به وسیله فرشتگان این کار را انجام می‌دهد. هر چیزی که به وجود می‌آید یا می‌میرد، هر جزئی از اجزای عالم که به جزء دیگر متصل یا از آن منفصل می‌شود و اساساً هرگونه تغییر و تحولی در اجزای عالم، به وسیله فرشتگان انجام می‌شود. در رابطه با این موضوع، یعنی تجلی اسماء الهی در فرشتگان و کارکرد این اسماء در امورات عالم و نیز مفهوم قوه در فرشتگان و ارتباط آن با آنچه که در فیزیک تحت عنوان نیرو و انرژی می‌شناسیم، در مقالات بعدی بیشتر صحبت می‌کنیم؛ اما پیش از مطالعه آن‌ها، از شما دعوت می‌کنیم که خودتان درباره این موضوعات بیندیشید و آنچه به نظرتان می‌رسد، برای ما بنویسید.